

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/МОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин
14 вересня 2023 р., протокол № 8
Голова Вченої ради
Лариса СЕРГІЄНКО

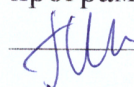

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Інтелектуальна власність»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 014.16 Середня освіта (Захист України)
освітньо-професійна програма «Захист України та національне лідерство»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра філософсько-історичних студій та масових комунікацій

Схвалено на засіданні кафедри
права та правоохоронної
діяльності
29 серпня 2023 р., протокол №8

Завідувач кафедри
 Іван ДРАГАН

Гарант освітньо-професійної
програми
 Ольга ГОРДІЙЧУК

Розробник: доктор філософії,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності, Аліна ПОДОЛЄВА
завідувач кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Сергій ЛЕГЕНЧУК

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	За вибором	
Модулів – 1	Спеціальність 014.16 Середня освіта (Захист України)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1	–
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		32 год.	–
		Практичні	
		16 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
Самостійна робота			
72 год.	–		
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 40% аудиторних занять, 60% самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Інтелектуальна власність» є формування комплексу теоретичних знань з питань інтелектуальної власності як визначальної економіко-правової категорії інформаційного суспільства. Ознайомлення з сутністю інтелектуальної власності та співвідношення її з іншими видами власності, з основними міжнародними документами з інтелектуальної власності, вивчення статутних положень авторського та патентного права, суміжного права, права промислової вартості, права на знаки для товарів та послуг, правової охорони раціоналізаторських пропозицій, селекційних досліджень, комерційної таємниці, також правової охорони інтелектуальної власності у всесвітній мережі Інтернет, оволодіння порядком оформлення права інтелектуальної власності на результати творчої діяльності людини, вмінням захистити право інтелектуальної власності правовими шляхами та інше.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів системи знань про правове регулювання відносин, пов'язаних зі створення, володінням, користуванням і розпорядженням об'єктами права інтелектуальної власності;

- отримання навичок і умінь, необхідних для здійснення творчої діяльності та захисту майнових та особистих немайнових прав як в Україні так і поза її межами;

- усвідомлення ролі інтелектуальної власності та її місце в соціально-економічному розвитку суспільства та держави.

- засвоєння основних положень законодавства України та міжнародно-правових актів у галузі правової охорони результатів інтелектуальної діяльності.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей** за спеціальністю 014.16 Середня освіта (Захист України):

Загальні компетентності

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ФК8. Здатність формувати в здобувачів освіти культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 014.16 Середня освіта (Захист України):

РН13. Демонструвати дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в здобувачів освіти

РН17. Володіти вміннями виконувати власне дослідження (проект, освітній практико орієнтований проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових публікаціях, виступах).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 4

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Система інтелектуальної власності.

Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та її становлення

1. Історичне становлення інтелектуальної власності.
2. Поняття та види права інтелектуальної власності.
3. Види права інтелектуальної власності.
4. Джерела права інтелектуальної власності.
5. Система державної охорони права інтелектуальної власності.
6. Роль інтелектуальної власності в інформаційному суспільстві.

Тема 2. Авторське право та суміжні.

1. Об'єкти та суб'єкти авторського.
2. Зміст авторського права.
3. Реєстрація авторських прав на твір.
4. Авторсько-правові договори.
5. Термін дії авторського права.
6. Суміжні права.
7. Підстави та порядок обмеження власників суміжних прав.

Тема 3. Право промислової власності.

1. Поняття права промислової власності.
2. Об'єкти права промислової власності.
3. Суб'єкти права промислової власності.
4. Оформлення прав на об'єкти права промислової власності.
5. Права та обов'язки, що впливають з патенту.
6. Припинення дії патенту і визнання його недійсним.

Тема 4. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників товарного обігу, товарів і послуг.

1. Поняття та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
2. Правова охорона комерційного (фірмового) найменування.
3. Правова охорона торговельної марки.
4. Правова охорона прав інтелектуальної власності на географічне зазначення.
5. Доменне ім'я.

Тема 5. Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.

1. Поняття та система нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Правова охорона наукового відкриття.
3. Правова охорона компонування інтегральної мікросхеми.
4. Правова охорона раціоналізаторських пропозицій.
5. Правова охорона селекційних досягнень (сорту рослин, породи тварин).
6. Правова охорона комерційної таємниці.

Тема 6. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 5

1. Поняття та загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Ліцензія та ліцензійний договір.
3. Договір про створення за замовленням і використанням об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
5. Договір комерційної концесії.

Тема 7. Захист інтересів власників об'єктів інтелектуальної власності.

1. Поняття охорони і захисту прав та їх співвідношення.
2. Види порушення прав інтелектуальної власності.
3. Види захисту прав інтелектуальної власності.
4. Охорона об'єктів інтелектуальної власності в цифровому просторі.
5. Експертиза об'єктів інтелектуальної власності.
6. Питання судової практики, пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності у відносинах економічної конкуренції.

Тема 8. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

1. Загальні положення про юридичну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.
2. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність.
3. Цивільно-правова відповідальність.
4. Господарсько-правова відповідальність.
5. Адміністративно-правова відповідальність.
6. Кримінальна відповідальність.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Система інтелектуальної власності.								
Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та її становлення	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 2. Авторське право та суміжні.	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 3. Право промислової власності.	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 4. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників товарного обігу, товарів і послуг.	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 5. Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 6. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 7. Захист інтересів власників об'єктів інтелектуальної власності.	15	4	2	9	–	–	–	–
Тема 8. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.	15	4	2	9	–	–	–	–

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015					Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023							
	Екземпляр № 1					Арк 10 / 6							
Разом за змістовий модуль 1						120	32	16	72	–	–	–	–
ВСЬОГО						120	32	16	72	–	–	–	–

5. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та її становлення	2	–
2	Тема 2. Авторське право та суміжні.	2	–
3	Тема 3. Право промислової власності.	2	–
4	Тема 4. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників товарного обігу, товарів і послуг.	2	–
5	Тема 5. Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.	2	–
6	Тема 6. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.	2	–
7	Тема 7. Захист інтересів власників об'єктів інтелектуальної власності.	2	–
8	Тема 8. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.	2	–
РАЗОМ		16	–

6. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковим є посилання на використані джерела.

Завдання для самостійної роботи передбачає опрацювання конспекту лекцій, основної та додаткової літератури, законодавства та Інтернет-ресурсів.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на практичному занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань. Самостійна робота як основна форма засвоєння слухачем навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових занять та без участі викладача, передбачає особистісну орієнтовану організацію самоосвіти студента.

№з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та її становлення	9	–
2	Тема 2. Авторське право та суміжні.	9	–
3	Тема 3. Право промислової власності.	9	–
4	Тема 4. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників товарного обігу, товарів і послуг.	9	–
5	Тема 5. Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.	9	–
6	Тема 6. Договори щодо розпорядження майновими правами	9	–

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023	
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 7	
	інтелектуальної власності.		
7	Тема 7. Захист інтересів власників об'єктів інтелектуальної власності.	9	–
8	Тема 8. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.	9	–
РАЗОМ		72	–

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студентів з «Інтелектуальної власності» включає:

- анування опрацьованих нормативно-правових актів
- написання рефератів та їх захист на практичних заняттях
- написання есе за визначеною темою.

8. Методи навчання

У навчальному процесі використовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, групова робота, комунікативні техніки, реферування, а також методи опитування, тестування, ділові ігри тощо.

9. Методи контролю

Під час вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» застосовується поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль, залік.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час практичних (семінарських) занять та якості виконання самостійної, індивідуальної робіт та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – здійснюється під час проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей. Поточний контроль під час проведення практичних занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчальних (змістових) модулів навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань студентів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль - визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з окремих навчальних (змістових) модулів й оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану самостійну та письмову модульну роботу.

Підсумковий (семестровий) контроль:

1. Оцінювання якості засвоєння дисципліни за всіма видами навчальних занять проводиться без участі студента на підставі усіх попередніх модульних контролів, що передбачені навчальним планом шляхом визначення середньозваженого балу (округленого до сотих) результатів модульних контролів.

2. Загальна кількість балів та результати семестрового контролю доводяться до відома студента. При проведенні підсумків семестрового контролю необхідно враховувати наступне:

- у разі, якщо студент погоджується з результатом контролю, відповідна кількість балів та оцінка (за національною шкалою та шкалою ECTS) виставляються у відомість;

- у разі, якщо студент отримав від 0 до 59 балів, то у відомість за національною шкалою виставляється оцінка “незадовільно” (“F” та “FX”

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 8

відповідно до шкали ECTS);

- у разі, якщо студент, який отримав позитивну оцінку за результатами модульного контролю, має бажання підвищити результати семестрового контролю, то він складає залік зі всього курсу під час сесії (за розкладом), результати якого виставляються у відомість.

-

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота Змістовий модуль 1. Система інтелектуальної власності.								Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
10	20	10	10	10	10	20	10	

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Рекомендована література

Основна література:

1. Даниленко Ю. А., Юрчишин О. Я.. Інтелектуальна власність. Практичні аспекти / посібник під ред. Б.В. Гриньова. Харків: Вид-во «ІСМА», 2023. 188 с. <http://functmaterials.org.ua/contents/book/Dan-Yurch-book-2023.pdf>

2. Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності: Постанова КМУ від 28 жовтня 2022 р. № 943-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-2022-%D1%80#Text>

3. Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374 с. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/44252/1/Intelektualna_vlasnist_2021.pdf

4. Мікульонок І. О., Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник; 3-те вид., переробл. та доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 244 с. <https://ela.kpi.ua/bitstreams/a1481db1-e039-4122-be03-fd51834c0143/download>

5. Попова Л. М. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : підручник / Л. М. Попова, А. В. Хромов, І. В. Шуба. Харків : Федорко, 2021. 262 с. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55638>

6. Право інтелектуальної власності : підруч. / А. В. Аксютіна, Л. В.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 9

Межевська, О. В. Нестерцова-Собакарь та ін. ; за заг. ред. і передм. д-ра юрид наук, доц. Т. В. Ярошевської. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 336 с. https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4fmb_pravo/Pravo-intel.-vlasostiAksyutina-2022.pdf

7. Старчук О. В. Право інтелектуальної власності: практикум. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 63 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21315/3/Pravo_intel_vl.pdf

8. Строкань О. В., Мірошниченко М. Ю. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: конспект лекцій. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2021. 152с. http://www.tsatu.edu.ua/kn/wp-content/uploads/sites/16/mondzoiv_konspekt-lekcij-1.pdf

9. Чуницька І., Бондарук О. СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ. Економіка та суспільство. 2023. № 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-55>

Допоміжна література:

1. Бошицький Ю. Л., Козлова О. О., Андрощук Г. О. Комерційні найменування: основні правові аспекти. Наук.-практ. вид. Київ: «Юридична думка», 2018. – 2016

2. Використання об'єктів інтелектуальної власності в рекламі : навч. посібник. Т. І. Биркович, І. С. Бондар, Р. Б. Шишка. – Київ: Ліра-К, 2017. 520 с.

3. Аксютіна А. В., Нестерцова-Собакарь О. В., Тропін В. В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.]; за заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О. В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.

4. Жарінова А. Нові старі фінансові інструменти для права інтелектуальної власності. *Інтелектуальна власність в Україні*. 2019. №1. С.29-34.

5. Право інтелектуальної власності. Юрінком Інтер. 2020. 540 с.

6. Інтелектуальна власність. Підручник. Л. М. Попова, А. В. Хромов, І. В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, с. 262.

7. Інженерна творчість і патентознавство : підручник / Л.Н. Ширін, В.О. Салов, О.В. Денищенко, С.Є. Барташевський, Є.А. Коровяка, В.О. Расцветаєв ; Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2019. 300 с.

8. Наукова діяльність. Патентознавство. Інтелектуальна власність : підручник; Г. О. Оборський, І. М. Чістякова, Д. Д. Татакі. Київ: Каравела, 2017. 232 с.

9. Ходаківський Є. І., Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: Економіко-правові аспекти. Підручник: 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: «Центр навчальної літератури», 2017. 504 с.

10. ДСТУ 3575–97 Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення.

11. ДСТУ 3574–97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/014.16.1/М/ОКЗ- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

12. ДСТУ 4419:2005 Інформація і документація. Документи аудіовізуальні. Терміни та визначення понять.

13. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Volume 16, Issue 3, March 2021, Pages 247–258. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpab033>

14. Kurt Saunders. *Intellectual Property and the Law of Ideas* (Routledge Research in Intellectual Property) London. 2021. 82 p.

Інформаційні ресурси:

1. <https://ukrpatent.org/uk> - сайт Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент)

2. <http://zakon.rada.gov.ua> - сайт Верховної Ради України

3. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) бібліотеки ЖДТУ, Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, (0412) 37-84-33), Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>, Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3 +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек